EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 14.12.2020.
COM(2020) 804 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

2020. gada ziņojums

par Eiropas Savienības instrumentu ārējās darbības finansēšanai īstenošanu 2019. gadā

{SWD(2020) 336 final}

Satura rādītājs

Globālo saistību izpilde 1
ES — spēcīga pasaules mēroga partnere 1
Humānā palīdzība 2
Programmas 2030. gadam īstenošana 2
Globālās prioritātes 3
Zaļais kurss 3
Alianses ilgtspējīgai izaugsmei 4
Cilvēces attīstība 5
Partnerība migrācijas jomā 5
Miers un drošība 6
Cilvēktiesības, demokrātija, pamatvērtības 6
Tehnoloģijas un inovācija 7
Globālais tvērums 7
Āfrika 7
Āzija, Vidusāzija un Klusā okeāna valstis 8
Paplašināšanās reģions 9
Eiropas kaimiņreģiona valstis 9
Latīņamerikas un Karību jūras reģions 10
Tuvo Austrumu / Persijas līča reģions 11

Globālo saistību izpilde

2019. gadā ģeopolitiskā nestabilitāte saglabājās, taču Eiropas Savienība turpināja strādāt, lai nodrošinātu mierīgāku, taisnīgāku un pārtikušāku pasauli. Mūsu planēta un tās tautas piedzīvo straujas pārmaiņas un saskaras ar vides, politiskiem un tehnoloģiskiem sarežģījumiem.

Šajā arvien nesakārtotākajā pasaulē ES ir reaģējusi visaptveroši, izmantojot visu savu plašo rīcībpolitiku un instrumentu klāstu neatkarīgi no tā, vai jāveic diplomātiskas vai finansiālas, ar drošību, tirdzniecību vai ilgtspējīgu attīstību saistītas darbības, vai arī jāsniedz humānā palīdzība. 2019. gadā ES turpināja darbu, lai reformētu daudzpusējo sistēmu un saglabātu globālu vadību attiecībā uz pašreizējiem un nākotnes izaicinājumiem, kā arī paplašināja sadarbību un partnerību ar reģionālajām organizācijām, kas ir būtiskas, lai nodrošinātu globālu ilgtspējīgu attīstību, cilvēktiesību ievērošanu un efektīvu starptautisko sadarbību.

Šajā ziņojumā ir izklāstīti galvenie ES finansiālā atbalsta aspekti attiecībā uz starptautisko sadarbību un attīstību, humāno palīdzību, ārpolitiku un paplašināšanos 2019. gadā[1]. Tas atspoguļo, kā pasaules lielākais tirdzniecības bloks un ievērojamākais oficiālās attīstības palīdzības avots palīdz uzlabot dzīvi miljoniem cilvēku vairāk nekā 120 valstīs visā pasaulē, cīnās pret nevienlīdzību, plaši atbalsta cilvēces attīstību, palīdz jauniešiem realizēt viņu potenciālu, kā arī atbalsta taisnīgu un ilgtspējīgu izaugsmi un sniedz atbalstu sabiedrībām visā pasaulē.

2019. gadā ES un tās dalībvalstis oficiālajā attīstības palīdzībā ieguldīja 75,2 miljardus EUR — 55,2 % no kopējās globālās palīdzības[2].

ES — spēcīga pasaules mēroga partnere

Eiropas Savienības globālā ārpolitikas un drošības politikas stratēģija[3] palīdz ES rīkoties kopīgi, lai risinātu sarežģītas globālas problēmas. Īstenojot stratēģijas piecas sākotnējās prioritātes[4], ES 2019. gadā turpināja veicināt uz starptautiskajām tiesībām balstītu globālu kārtību, kuras centrālais spēks ir Apvienoto Nāciju Organizācija (ANO) sadarbībā ar reģionālajām organizācijām. Revolucionārā trīspusējā partnerība starp Āfrikas Savienību, ES un ANO pavēra ceļu ciešākai sadarbībai plašākas miera un drošības stratēģijas izstrādē, savukārt atbalsts Sāhelas G5 apvienotajiem spēkiem ir parādījis, cik svarīgi ir ieguldīt reģionālās drošības partnerībās.

2019. gadā ES turpināja izmantot visaptverošu pieeju konfliktiem un drošības krīzēm, veicot intervences pasākumus saskaņā ar Stabilitātes un miera veicināšanas instrumentu[5], kā arī īstenojot kopējus ārpolitikas un drošības politikas pasākumus visā pasaulē. Šie pasākumi attiecās uz lielām krīzēm tādās valstīs kā Afganistāna, Centrālāfrikas Republika, Dienvidsudāna, Irāka, Jemena, Kongo Demokrātiskā Republika, Libāna, Lībija, Mali, Nigērija, Pakistāna, Sīrija, Somālija, Sudāna, Turcija, Ukraina un Venecuēla.

[1] Skatīt plašāku informāciju šim gada pārskatam pievienotā dienestu darba dokumenta I daļā "Ievads".

[2] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/IP_20_674.

[3] https://eeas.europa.eu/topics/eu-global-strategy/17304/global-strategy-european-unions-foreign-and-security-policy_en.

[4] Drošība un aizsardzība, noturība, integrēta pieeja, iekšējā/ārējā saikne un reģionālās un tematiskās stratēģijas.

[5] https://ec.europa.eu/fpi/news/eu%E2%80%99s-instrument-contributing-stability-and-peace-icsp_en.

Eiropas Savienība ir viena no nedaudzajām dalībniecēm ar globālu klātbūtni un visaptverošu politikas instrumentu kopumu, un tā uzņemas lielāku atbildību par savu aizsardzību un palīdzību partneriem miera un drošības jautājumos. Progress, kas panākts saistībā ar koordinēto ikgadējo pārskatu par aizsardzību[6], Militārās plānošanas un īstenošanas centru[7], Eiropas aizsardzības rūpniecības attīstības programmu, ES un NATO kopīgo deklarāciju[8] un pastāvīgo strukturēto sadarbību[9], ir nozīmīgs un vēsturisks sasniegums. ES ārpolitikas instrumentu kopuma ietvaros institucionālās attīstības centieni, tostarp tehniskās palīdzības un informācijas apmaiņas un mērķsadarbības instrumenti, turpināja veicināt reformas un virzīt ES stratēģisko politiku partnervalstīs.

Eiropas Savienība kā pasaules lielākais tirdzniecības bloks un ārvalstu tiešo ieguldījumu avots turpina strādāt ar starptautiskajiem partneriem, lai veicinātu brīvu un godīgu starptautiskās tirdzniecības sistēmu, tai skaitā veicot Pasaules Tirdzniecības organizācijas reformu.

Humānā palīdzība

2019. gadā humānās palīdzības vajadzības saglabājās rekordaugstas tādu sarežģītu krīžu dēļ, kas bieži izraisīja cilvēku masveida pārvietošanu, dabas katastrofas un epidēmijas. ES joprojām ir vadošā humānās palīdzības sniedzēja, kas piesaista 2,4 miljardus EUR, lai sniegtu palīdzību miljoniem cilvēku vairāk nekā 80 valstīs.

Ievērojama ES palīdzības daļa palīdzēja krīzes skartajiem cilvēkiem Sīrijā un kaimiņvalstīs. Komisija turpināja īstenot ES bēgļu atbalsta mehānisma Turcijā humanitāro komponenti[10], jo īpaši izmantojot Ārkārtas sociālās drošības tīklu[11].

2019. gadā ES civilās aizsardzības mehānisms[12] tika aktivizēts 20 reizes attiecībā uz katastrofām ES un ārpus tās, tostarp postošiem mežu ugunsgrēkiem Bolīvijā, Gvatemalā, Izraēlā un Libānā.

Programmas 2030. gadam īstenošana

2019. gadā un saskaņā ar Eiropas Konsensu par attīstību ES turpināja atbalstīt Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam, Adisabebas rīcības programmas par attīstības finansēšanu un Parīzes nolīguma par klimata pārmaiņām īstenošanu visā pasaulē tiešā sadarbībā ar partnervalstīm.

Pieaugošā nevienlīdzība un bads, globālā sasilšana, bioloģiskās daudzveidības zudums, sociālie nemieri, konflikti un migrācija ir tendences, kas pasliktinās un ir atspoguļotas viscaur programmā 2030. gadam. 2019. gada Ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) samitā tika pārskatīts progress un uzsvērta nepieciešamība mainīt attīstības ceļus un ātrumu, lai izpildītu 2030. gada termiņu. Samita laikā tika pieņemta Eiropas Savienības un Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstu (ĀKK) kopīgā deklarācija par programmas 2030. gadam un IAM īstenošanu, atkārtoti apliecinot

[6] https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/coordinated-annual-review-on-defence-(card).

[7] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8798-2019-INIT/en/pdf.

[8] https://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2018/07/10/eu-nato-joint-declaration/.

[9] Padomes Lēmums (KĀDP) 2017/2315 (2017. gada 11. decembris), ar ko izveido pastāvīgo strukturēto sadarbību (*PESCO*) un nosaka iesaistīto dalībvalstu sarakstu (OV L 331, 14.12.2017., 57. lpp.).

[10] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news_corner/migration_en.

[11] https://ec.europa.eu/echo/essn_en.

[12] https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/mechanism_en.

apņemšanos īstenot programmu 2030. gadam un cenšoties stiprināt sadarbību, lai paātrinātu IAM īstenošanu un nevienu neatstātu novārtā.

ANO augsta līmeņa politiskajā forumā, kas notika jūlijā Ņujorkā, ES iepazīstināja ar programmas 2030. gadam un IAM īstenošanas progresu, kas panākts Savienībā un ES starptautiskās sadarbības rezultātā. Galvenās šajā pasākumā prezentētās iniciatīvas bija ES pārdomu dokuments "Ceļā uz ilgtspējīgu Eiropu līdz 2030. gadam"[13], *Eurostat* 2019. gada uzraudzības ziņojums par IAM īstenošanas progresu, pirmais kopīgais kopsavilkuma ziņojums par 2017. gada Eiropas Konsensu par attīstību un ES 2019. gada ziņojums par politikas saskaņotību attīstībai.

Kopīga plānošana, kopīgs rezultātu satvars un kopīga īstenošana palielina Eiropas fondu ietekmi IAM sasniegšanā. 2019. gadā Centrālāfrikas Republikā, Hondurasā un Mali tika ieviesti kopīgi plānošanas dokumenti, savukārt Kambodžas Eiropas attīstības sadarbības stratēģija tika paplašināta. Līdz decembrim bija ieviesti 20 kopīgi plānošanas dokumenti.

Institucionālās attīstības darbības tika paplašinātas, iekļaujot valstis, uz kurām attiecas ES attīstības politika visā pasaulē. To mērķis bija atbalstīt ES politikas prioritātes un palīdzēt valstīm īstenot to nacionālās attīstības stratēģijas saskaņā ar ES standartiem, lai tādējādi palīdzētu sasniegt Apvienoto Nāciju Organizācijas programmas 2030. gadam un ilgtspējīgas attīstības mērķus.

Globālās prioritātes

2019. gada beigās jaunās Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vēl vairāk nostiprināja ilgtspējīgas attīstības mērķus ES politikas veidošanā un darbībās, uzsverot ES pastāvīgo apņemšanos veicināt ilgtspējību.

Zaļais kurss

2019. gada beigās prezentētais Eiropas zaļais kurss[14] ir Komisijas stratēģijas neatņemama daļa, lai īstenotu programmu 2030. gadam un IAM un virzītu Eiropas ekonomiku un sabiedrību ceļā uz ilgtspējību. **Klimata pārmaiņas** ir viena no galvenajām problēmām, ar ko saskaras pasaule, kā arī ES ārējās darbības prioritāte un Zaļā kursa galvenā tēma.

2019. gadā ES pastiprināja tās pieeju klimatrīcībai, izmantojot tādas programmas kā Pasaules klimata pārmaiņu alianse+[15], lai stiprinātu klimatnoturību partnervalstīs, jo īpaši vismazāk attīstītajās valstīs un mazajās salu jaunattīstības valstīs, finansējot vairāk nekā 80 projektus.

Vietējam klimatam pielāgotas dzīves programma (*Local Climate Adaptive Living Facility*)[16] novirzīja klimata finansējumu vairāk nekā 240 vietējām pašvaldībām, kas pārstāv 6 miljonus cilvēku 14 valstīs. 2019. gada beigās tika sākts palielināts otrais posms.

[13] https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-towards-sustainable-europe-2030_lv.

[14] https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_lv.

[15] https://www.gcca.eu/.

[16] https://www.uncdf.org/local/homepage.

Ilgtspējīga enerģija ir galvenais faktors klimata pārmaiņu novēršanā un ir Zaļā kursa pamatā. 2019. gadā ES turpināja atbalstīt piekļuvi ilgtspējīgai enerģijai visā pasaulē, kā arī pasākumus energoefektivitātes uzlabošanai. Decembrī Eiropadome apstiprināja ES mērķi līdz 2050. gadam kļūt par pirmo klimatneitrālo kontinentu.

Ūdens un sanitārijas pieejamība ir vispārējas cilvēktiesības. 2019. gadā ES turpināja atbalstīt ūdens un sanitārijas pieejamību, ilgtspējīgu un integrētu ūdens resursu apsaimniekošanu un spēju veidošanu.

Jordānija saskaras ar nopietnu ūdens trūkumu. 21,5 miljoni EUR, ko nodrošina Eiropas Savienības Reģionālais trasta fonds reaģēšanai uz krīzi Sīrijā, ir uzlabojuši ūdensapgādes un notekūdeņu apsaimniekošanas pakalpojumus vairāk nekā 1 miljonam cilvēku Irbidas muhāfazā.

Eiropas Savienība veicina **videi draudzīgu uzņēmumu attīstību** galvenajās vērtību ķēdēs un atbalsta finansējumu globālai pārejai uz aprites ekonomiku. *SWITCH to Green* ir ES pamatiniciatīva šajā jomā.

Bioloģiskās daudzveidības zudums un daudzu ekosistēmu degradācija ir būtisks problēmjautājums. 2019. gada paziņojums "Pastiprināt ES rīcību ar mērķi aizsargāt un atjaunot pasaules mežus"[17] piedāvā integrētu sistēmu cīņai pret mežu izciršanu un degradāciju.

2019. gadā Komisija atjaunoja savu finansējumu Kritisko ekosistēmu partnerības fondam — galvenajam dalībniekam, kas nodrošina finansējumu būtiskākajām bioloģiskās daudzveidības teritorijām visā pasaulē.

Alianses ilgtspējīgai izaugsmei

Kopīgs darbs ir svarīgs IAM izpildei. Labklājību pasaulē var sasniegt tikai ar **pienācīgu nodarbinātību un ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi** visiem. 2019. gadā ES atbalstīja tādas darbības kā "Ilgtspējīgas investīciju vides un vērtību ķēžu programma II", lai finansētu globālas un Eiropas iniciatīvas, kas veicina investīciju vides, tirdzniecības un privātā sektora attīstības galvenos aspektus.

Komisijas ārējo investīciju plāna (*EIP*) pamatā ir Eiropas Fonds ilgtspējīgai attīstībai (EFIA), kas apvieno jaunu garantijas instrumentu ar divām reģionālām investīciju platformām — Āfrikas investīciju platformu un Kaimiņattiecību politikas investīciju platformu — privāto investīciju atbalstam mazāk attīstītā un riskantākā uzņēmējdarbības vidē. Līdz 2019. gada beigām EFIA bija piesaistījis ES līdzekļus aptuveni 4,6 miljardu EUR apmērā, kam vajadzētu radīt investīcijas 47 miljardu EUR apmērā.

Ar Partnerības instrumenta (PI)[18] starpniecību 2019. gada beigās tika parakstīts līgums 5,7 miljonu EUR vērtībā par jaunu ES un ESAO partnerību, lai palīdzētu veidot uzņēmējdarbības modeļus ilgtspējīgai, iekļaujošai un taisnīgākai izaugsmei.

2019. gadā sadarbībā ar Pasaules Bankas grupu tika izveidoti divi trasta fondi, kas nodarbojas ar uzņēmējdarbībai labvēlīgas investīciju vides jautājumiem: viens, lai palīdzētu valstīm un reģionālajām ekonomikas kopienām ĀKK reģionā (12 miljoni EUR), bet otrs — Subsahāras Āfrikas atbalstam (10 miljoni EUR).

[17] COM(2019) 352 final, 2019. gada 23. jūlijs.

[18] https://ec.europa.eu/fpi/what-we-do/partnership-instrument-advancing-eus-core-interests_en.

Austrumu partnerībā vairāk nekā 40 reģionālās un divpusējās programmas saskaņā ar iniciatīvu *EU4Business* sniedza būtisku atbalstu MVU attīstībai, papildinot valstu reformu plānus.

Nabadzības izskaušana visās tās dimensijās, cīņa pret diskrimināciju un nevienlīdzību un princips "nevienu neatstāt novārtā" ir Eiropas Konsensa par attīstību pamatā.

Vairāk nekā puse pasaules iedzīvotāju nesaņem sociālās aizsardzības pabalstus. Eiropas Savienība atbalsta sociālās aizsardzības programmas 26 valstīs, un to kopējais ieguldījums ir 1 miljards EUR.

Saskaņā ar 2019. gada Globālo ziņojumu par pārtikas krīzēm 2018. gadā vairāk nekā 113 miljoni cilvēku 53 valstīs piedzīvoja **akūtu badu**, kura novēršanai ir nepieciešama steidzama palīdzība. Eiropas Savienība sadarbojas ar partneriem, lai novērstu badu, kā arī bērnu un māšu nepietiekamu uzturu, tai skaitā veicinot ilgtspējīgu un noturīgu lauksaimniecību.

Eiropas Savienības finansētā iniciatīva "Development of Smart Innovation through Research in Agriculture" (Lauksaimniecības izpēte viedu inovāciju attīstībai (*DeSIRA*)) ir piesaistījusi aptuveni 95 miljonus EUR, lai veidotu valsts, reģionālās un pasaules mēroga inovācijas iespējas.

Cilvēces attīstība

Laba veselība ir būtisks ilgtspējīgas attīstības pamats. Eiropas Savienība atbalsta partnervalstis, lai īstenotu pieeju "veselība visās politikas jomās", lai ilgtspējīgi uzlabotu veselības aprūpes kvalitāti, pārklājumu un pieejamību un pilnveidotu veselības aprūpes sistēmas.

Puse no ES palīdzības veselības aprūpes jomā (2,6 miljardi EUR no 2014. gada līdz 2020. gadam) tiek novirzīta tādām globālām iniciatīvām kā Pasaules fonds AIDS, tuberkulozes un malārijas apkarošanai, Vakcīnu un imunizācijas globālā alianse, Vakcīnu alianse, Pasaules Veselības organizācijas Vispārējās veselības apdrošināšanas partnerība un ANO Iedzīvotāju fonds.

2019. gadā Komisija apņēmās Pasaules fondam piešķirt 550 miljonus EUR laikposmam no 2020. gada līdz 2022. gadam.

Izglītība ir galvenais faktors nākotnes paaudžu veidošanā un būtisks virzītājspēks ilgtspējīgai izaugsmei, kvalitatīvai nodarbinātībai un līdztiesībai.

Eiropas Savienība atbalsta izglītību aptuveni 100 valstīs ar tādu partnerību starpniecību kā Globālā partnerība izglītībai (*GPE*) un fonds "Izglītība nevar gaidīt".

Sniedzot atbalstu *GPE*, ES ir veicinājusi 77 miljonu bērnu uzņemšanu pamatskolā.

Partnerība migrācijas jomā

Eiropas Savienība turpināja piemērot **līdzsvarotu pieeju migrācijas jomā**. 2019. gadā starptautisko migrantu skaits visā pasaulē sasniedza gandrīz 272 miljonus, gandrīz 70,8 miljoni cilvēku visā pasaulē ir pārvietoti piespiedu kārtā, un bēgļu skaits pasaulē sasniedz 25,9 miljonus. Lielākā daļa bēgļu joprojām tiek uzņemta jaunattīstības reģionos.

Migrācija var arī **palielināt nevienlīdzību**, un ES ir pastiprinājusi centienus nodrošināt, lai migrācija veicinātu iekļaujošu izaugsmi un ilgtspējīgu attīstību izcelsmes, tranzīta un galamērķa valstīs, lai visas kopienas gūtu labumu. Jūnijā Komisija publicēja dienestu darba dokumentu "Nevienlīdzības

novēršana partnervalstīs”[19], un novembrī Padome pieņēma secinājumus, aicinot ES un dalībvalstis paātrināt to centienus[20].

2019. gadā ES Ārkārtas trasta fonds Āfrikai apstiprināja papildu 36 programmas un 16 papildinājumus visos trīs reģionos (Sāhelas un Čada ezera reģionā, Āfrikas ragā un Ziemeļāfrikā) kopā 851 miljona EUR apmērā.

Miers un drošība

Visu 2019. gadu Stabilitātes un miera veicināšanas instruments turpināja būt galvenais ES diplomātijas instruments krīzes situācijās un centienos panākt stabilitāti, konfliktu novēršanu un atrisināšanu, kā arī miera veidošanu. Visi 46 pieņemtie pasākumi reaģēšanai uz krīzes situācijām tieši atbilda ES politiskajām prioritātēm un papildināja kopējās drošības un aizsardzības politikas misiju darbu.

2019. gadā jaunie pasākumi, kas tika sākti Burkinafaso, Nigērā, Somālijā un Tadžikistānā, vēl vairāk pastiprināja spēju veidošanas darbību izmantošanu drošības un attīstības atbalstam.

Tika sākts arī globāls pasākums reģionālo mācību centru atbalstam Rietumāfrikā, Austrumāfrikā un Tuvajos Austrumos, lai apmācītu militāros dalībniekus veselības aprūpes, atmīnēšanas un civilās aizsardzības jomā.

Turpinājās starptautisko centienu koordinēšana konfliktu un pēckonfliktu situācijās ar ANO un citām starptautiskām organizācijām, jo īpaši ar Pasaules Banku un Āfrikas Attīstības banku, lai atbalstītu piekļuvi finansējumam un atspoguļotu ES stingro apņemšanos attiecībā uz multilaterālismu.

2019. gadā pirmais ES ieguldījums ANO Miera veidošanas fondā tika veikts, izmantojot Stabilitātes un miera veicināšanas instrumentu.

Jūlijā Černobiļas kodolobjekts tika nodots atpakaļ Ukrainas varas iestādēm pēc lielākā starptautiskās sadarbības pasākuma pabeigšanas kodoldrošuma jomā. Eiropas Savienība nodrošināja 431,6 miljonus EUR Neatkarīgo Valstu Sadraudzības programmai, izmantojot Instrumentu sadarbībai kodoldrošuma un tehniskās palīdzības jomā.

Eiropas Savienība turpināja veicināt **tiesiskumu, tiesu iestāžu pieejamību un tiesu iestāžu spēju stiprināšanu** partnervalstīs visā pasaulē.

Cilvēktiesības, demokrātija, pamatvērtības

2019. gads bija pēdējais posms **ES Rīcības plāna cilvēktiesību un demokrātijas jomā** (2015.–2019. gadam) īstenošanā, lai atbalstītu cilvēka pamattiesības, tostarp vārda, pulcēšanās un biedrošanās brīvību, nediskrimināciju un minoritāšu tiesības. 2019. gadā ES izmantoja Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību instrumentu, lai finansētu aptuveni 268 projektus 119,5 miljonu EUR vērtībā.

2019. gada beigās Eiropas Savienības cilvēktiesību aizstāvju mehānismi tika atjaunoti vēl uz 3 gadiem.

[19] SWD(2019) 280 final, 2019. gada 16. jūnijs.
[20] https://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2019/11/25/addressing-inequality-in-partner-countries-council-adopts-conclusions/.

Ņemot vērā pastāvīgos izaicinājumus globālajai demokrātijai, ES atkārtoti apliecināja savu **apņemšanos nodrošināt demokrātiskus procesus** ar programmām, kuru kopējā vērtība 30 valstīs pārsniedz 47,2 miljonus EUR.

Eiropas Savienība izvērsa 8 vēlēšanu novērošanas misijas (*EOM*), 6 vēlēšanu ekspertu misijas un 7 turpmākās novērošanas misijas un izstrādāja publisku datubāzi ar vēlēšanu novērošanas misiju izdotajiem ieteikumiem. Eiropas Savienība atbalstīja arī vietējos vēlēšanu novērotājus 11 valstīs.

Dzimumu līdztiesība un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšana sievietēm un meitenēm ir ES un tās starptautiskās attīstības politikas pamatvērtības. Eiropas Savienības Dzimumu līdztiesības rīcības plāns ir vērsts uz trim galvenajām prioritārajām jomām: meiteņu un sieviešu fiziskās un psiholoģiskās integritātes nodrošināšanu; sieviešu un meiteņu sociālekonomisko un kultūras tiesību veicināšanu; meiteņu un sieviešu viedokļa uzklausīšanas un līdzdalības lēmumu pieņemšanā stiprināšanu.

2019. gadā ES turpināja īstenot iniciatīvu "Spotlight"[21] — pārveidojošu ES un ANO partnerību, lai izskaustu jebkādu vardarbību pret sievietēm un meitenēm. Programma "Droši un taisnīgi" (25 miljonu EUR vērtībā) uzlabo darba apstākļus sievietēm migrantēm, kuras pārvietojas no 11 Dienvidaustrumāzijas valstu asociācijas (*ASEAN*) valstīm uz Persijas līča valstīm.

Programma "WeEmpower", kurai sniegti 22,5 miljoni EUR, palielina publiskā un privātā sektora apņemšanos atbalstīt dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm darbā.

Eiropas Savienība arī sāka programmu 3,75 miljonu EUR vērtībā, lai turpinātu stiprināt valstu cilvēktiesību iestāžu reģionālos un starptautiskos tīklus, kā arī uzaicinājumu iesniegt projektus par lesbiešu, geju, biseksuāļu, transpersonu un/vai interseksuāļu cilvēktiesību aizstāvju aizsardzību. Tika sākti arī pasākumi, lai risinātu pieaugošās problēmas saistībā ar vārda brīvību un plašsaziņas līdzekļu brīvību. Vairāki projekti tika finansēti tehniskās palīdzības mehānisma "Media4Democracy" ietvaros.

Tehnoloģijas un inovācija

Eiropas Savienības 200 miljonu EUR ieguldījums Rietumbalkānu Uzņēmumu attīstības un inovācijas mehānismā palīdzēja piesaistīt kopējās investīcijas 958 miljonu EUR apmērā, lai atbalstītu aptuveni 4700 uzņēmumu, tādējādi izsniedzot vairāk nekā 2800 aizdevumu, radot gandrīz 80 000 darbvietu un veicinot 36 kapitālieguldījumu investīcijas.

Savienojamībai ir būtiska nozīme IAM sasniegšanā, ņemot vērā, ka galvenās nozares ir transports, enerģētika un digitalizācija. Noturīga infrastruktūra veicina iekļaujošu un ilgtspējīgu izaugsmi un sekmē inovāciju.

Partnerības instruments (PI) ir veicinājis ilgtspējīgu industrializāciju Brazīlijā un Meksikā, lai ekonomisko izaugsmi atsaistītu no oglekļa dioksīda emisiju pieauguma, joīpaši ir sekmētas partnerības starp ES un vietējiem uzņēmumiem.

2019. gadā tika izveidota Āfrikas un Eiropas alianses Digitālās ekonomikas darba grupa, kas palīdzēja sagatavot Āfrikas Digitālās transformācijas stratēģijas (2020.–2030. gadam) ziņojumu, kuru publicēja Āfrikas Savienība.

[21] https://www.spotlightinitiative.org/.

Tika atzīta zinātnes, jauno tehnoloģiju un inovācijas pieaugošā nozīme iekļaujošai un ilgtspējīgai attīstībai ĀKK reģionos, kā arī sākta 60 miljonu EUR programma 11. Eiropas Attīstības fonda ietvaros, lai stiprinātu inovācijas ekosistēmas un spējas.

Globālais tvērums

Eiropas Savienība turpināja strādāt, lai visā pasaulē mazinātu nabadzību, cīnītos pret nevienlīdzību un atbalstītu ilgtspējīgu attīstību, kā arī veicinātu demokrātiju, mieru un drošību.

Āfrika

2019. gadā sākās sarunas par atjaunotu Partnerattiecību nolīgumu ar ĀKK valstīm, kas nomainītu Kotonū nolīgumu un pārveidotu politiskās un ekonomiskās attiecības ar šiem partneriem.

ES sniedza atbalstu pārejai uz demokrātiju Sudānā un turpināja sniegt spēcīgu politisko un finansiālo atbalstu pārejas procesam Etiopijā. Kopā ar Pasaules Banku un Āfrikas Attīstības banku Eiropas Savienība vadīja Āfrikas raga reģionālās integrācijas un ekonomiskās attīstības iniciatīvas īstenošanu Džibutijā, Eritrejā, Etiopijā, Kenijā un Somālijā.

2019. gadā ES nodrošināja ārkārtas humānās palīdzības vajadzības septiņās Sāhelas krīzē iesaistītajās valstīs: Burkinafaso, Mauritānijā, Mali, Čadā, Nigērā, Nigērijā un Kamerūnā. Eiropas Savienība piešķīra vairāk nekā 187 miljonus EUR (tostarp vairāk nekā 141 miljonu EUR visneaizsargātākajām iedzīvotāju grupām G5 valstīs) humanitāro intervenču atbalstam.

Eiropas Savienība atbalstīja Āfrikas vadīto Āfrikas Atjaunojamo energoresursu enerģijas iniciatīvu[22], lai sasniegtu mērķi saražot vismaz 10 GW atjaunojamo energoresursu enerģijas līdz 2020. gadam. Eiropas Savienība ir stratēģiski ieinteresēta atbalstīt šo iniciatīvu, kuras mērķi ir saskaņoti ar ES Zaļo kursu, kā nosaka zaļās pārkārtošanās un enerģijas pieejamības partnerība, kas iekļauta topošajā visaptverošajā stratēģijā attiecībām ar Āfriku.

2019. gadā kopējās drošības un aizsardzības politikas civilās misijas aktīvi darbojās Lībijā, Mali, Nigērā un Somālijā un tika izveidota jauna misija Centrālāfrikas Republikā, lai atbalstītu drošības spēku reformu, pakāpeniski izvietojot tos visā valstī.

Būtiska politiskā iniciatīva — Āfrikas un Eiropas ilgtspējīgu investīciju un darbvietu alianse — guva labus panākumus, Eiropas Savienībai atbalstot investīcijas un mazinot to risku ar *EIP* starpniecību. Eiropas Savienība arī veicināja strukturētu publiskā un privātā sektora dialogu 32 Āfrikas valstīs, kas ir daļa no *EIP* platformas "Ilgtspējīga uzņēmējdarbība Āfrikā" (*Sustainable Business for Africa*).

Stratēģiskajā partnerībā ar Dienvidāfriku Eiropas Savienība, izmantojot partnerības instrumentu, turpina sniegt atbalstu ekonomikas, tirdzniecības un investīciju jomā, galveno uzmanību pievēršot tam, lai tiktu īstenots ekonomisko partnerattiecību nolīgums (EPN) starp ES un Dienvidāfrikas attīstības kopienu un Parīzes nolīgums, kā arī risināti PTO jautājumi.

[22] http://www.arei.org/.

Āzija, Vidusāzija un Klusā okeāna valstis

Decembrī Madridē notika Āzijas un Eiropas ārlietu ministru sanāksme, kurā galvenā uzmanība bija pievērsta kopīgajām vērtībām un problēmām, jo īpaši efektīvam, uz noteikumiem balstītam multilaterālismam.

Janvārī *ASEAN* un ES valstu ministru sanāksmē principā tika panākta vienošanās uzlabot attiecības, veidojot stratēģisku partnerību, un jūnijā ES Padome parakstīja brīvās tirdzniecības nolīgumu un ieguldījumu aizsardzības nolīgumu ar Vjetnamu[23], savukārt oktobrī parakstīja dalības pamatnolīgumu.

Aprīlī Padome uz vēl vienu gadu pagarināja ierobežojošos pasākumus pret Mjanmu, tostarp mērķtiecīgus ierobežojošus pasākumus pret atsevišķām personām.

"Atbildīgas piegādes ķēdes Āzijā" (*Responsible Supply Chains in Asia*) ir PI finansēta kopīga iniciatīva 9,5 miljonu EUR vērtībā, lai uzlabotu cilvēktiesību, darba un vides standartu ievērošanu uzņēmumos ar piegādes ķēdēm Ķīnā, Japānā, Mjanmā, Filipīnās, Taizemē un Vjetnamā.

2019. gadā Stabilitātes un miera veicināšanas instruments (*IcSP*) tikai galvenokārt izmantots, lai pievērstos naida runas novēršanai un vardarbīga ekstrēmisma apkarošanai visā reģionā. Pēc bumbu sprādzieniem Lieldienu laikā Šrilankā *IcSP* tika ātri mobilizēts, lai palīdzētu stiprināt terorisma apkarošanas un vardarbīga ekstrēmisma novēršanas pasākumus Šrilankā un Maldīvijā.

Paplašināšanās reģions

Komisija turpināja atbalstīt kandidātvalstis vai potenciālās kandidātvalstis, lai uzlabotu to gatavību iestāties ES un veicinātu reģionālo sadarbību Rietumbalkānos un ar ES. Ikgadējo paplašināšanās dokumentu kopumu pieņēma 29. maijā. Albānijas Republikas un Ziemeļmaķedonijas Republikas turpmāks progress deva iespēju Komisijai saglabāt ieteikumu sākt pievienošanās sarunas. Oktobrī Eiropadome nolēma atgriezties pie paplašināšanās jautājuma pirms nākamā ES un Rietumbalkānu samita. Sarunas oficiāli tika atklātas 2020. gada martā.

Eiropas Savienība ir piešķīrusi 880,7 miljonus EUR 39 transporta un enerģijas savienojamības projektiem saskaņā ar Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu, un šiem projektiem vajadzētu piesaistīt investīcijas vairāk nekā 3,2 miljardu EUR apmērā.

Maijā Komisija sniedza atzinumu par Bosnijas un Hercegovinas pieteikumu dalībai ES[24], norādot, ka sarunas par pievienošanos būtu jāsāk, tiklīdz Bosnija un Hercegovina būs pareizi izpildījusi dalības kritērijus. Decembrī Padome pieņēma secinājumus[25] par Komisijas atzinumu, novērtējot to atzinīgi.

Attiecībā uz Turciju novembrī Padome ieviesa ierobežojošus pasākumus saistībā ar Turcijas nelikumīgajām urbšanas darbībām Vidusjūras austrumdaļā[26] un nolēma samazināt divpusējo palīdzību Pirmspievienošanās palīdzības instrumenta ietvaros un samazināt Eiropas Investīciju bankas aizdevumus. ES turpināja atbalstīt pilsonisko sabiedrību un cilvēku tiešos personiskos

[23] Eiropas Parlaments to ratificēja 2020. gada februārī, un 2020. gada 1. augustā stājās spēkā brīvās tirdzniecības nolīgums.

[24] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/COUNTRY_19_2778.

[25] https://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2019/12/10/council-conclusions-on-commission-opinion-on-bosnia-and-herzegovina-s-application-for-membership-of-the-european-union/.

[26] https://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2019/11/11/turkey-s-illegal-drilling-activities-in-the-eastern-mediterranean-council-adopts-framework-for-sanctions/.

kontaktus, kamēr turpinājās sadarbība Sīrijas bēgļu atbalstīšanā un migrācijas pārvaldībā, savukārt Bēgļu atbalsta mehānisma Turcijā pilnais darbības budžets tika piešķirts līdz 2019. gada beigām.

Eiropas kaimiņreģiona valstis

2019. gadā ES turpināja īstenot pārskatīto Eiropas kaimiņattiecību politiku, piesaistot ievērojamu atbalstu četrām pārorientētajām prioritātēm[27] un pilnīgi integrējot diferenciācijas, kopīgas atbildības un stimulēšanas pieejas principus.

Austrumu kaimiņreģionā Austrumu partnerības programmas "20 mērķuzdevumi 2020. gadam" īstenošana virzījās uz priekšu sekmīgi, jo īpaši attiecībā uz ekonomiku, savienojamību, tiešiem personiskiem kontaktiem un labu pārvaldību.

2019. gadā Austrumu partnerība svinēja savu desmito gadadienu ar augsta līmeņa pasākumu, kurā tika uzsvērti nozīmīgie sasniegumi ekonomikas un tirdzniecības veicināšanā, energoefektivitātes jomā, kā arī attiecībā uz pilsonisko sabiedrību un vīzu režīma liberalizāciju. Saistībā ar Austrumu partnerības nākotni 2019. gadā tika sākta visaptveroša apspriešanās[28], kurā tika saņemts vairāk nekā 200 atsauksmju no visdažādākajām ieinteresētajām personām.

Pateicoties tam, ka 2019. gadā tika pabeigtas sarunas ar Baltkrieviju par vīzu atvieglotu izsniegšanu un atpakaļuzņemšanas nolīgumu, visas Austrumu partnerības valstis tagad var izmantot vienkāršākas ceļošanas iespēju uz ES valstīm.

Reaģējot uz konfliktu Ukrainas austrumos, ES turpināja sniegt humanitāro atbalstu un palīdzību stabilizācijai un ātrai atveseļošanai. Turklāt ES piesaistīja un izvērsa īpašu atbalstu Azovas jūras reģionam.

Eiropas Savienības Pilsētas mēru pakta iniciatīva palīdz gandrīz 400 pašvaldībām Austrumu partnerības dalībvalstīs īstenot to saistības ilgtspējīgas enerģijas un klimata jomās.

Dienvidu kaimiņreģionā ieilgušās Sīrijas krīzes ietekmes mazināšana turpināja būt prioritāte visu 2019. gadu. Aprīlī notikušajā Briseles III konferencē par atbalstu Sīrijas un reģiona nākotnei vēlreiz tika apstiprināta ES iesaistīšanās.

Jūnijā tika pieņemta kopīga politiskā deklarācija ar Maroku, un ES un Marokas rīcības plāns un vienotā atbalsta shēma tika pagarināti līdz 2020. gada beigām. Janvārī gan ES un Izraēlas, gan ES un Palestīniešu pašpārvaldes rīcības plāni tika pagarināti par 3 gadiem.

Eiropas Savienība septembrī un oktobrī atbalstīja Tunisijas prezidenta un parlamenta vēlēšanas, kas vēl vairāk nostiprināja šīs valsts pāreju uz demokrātiju, un turpināja atbalstīt Lībijas pāreju uz stabilu un drošu valsti par spīti drošības situācijai valstī.

Kopējās drošības un aizsardzības politikas misijas aktīvi darbojās Ukrainā, Kosovā* un Gruzijā.

[27] Eiropas kaimiņattiecību politikas prioritārās jomas ir laba pārvaldība, demokrātija, cilvēktiesības un tiesiskums, ekonomikas attīstība stabilizācijas nolūkā, drošība un migrācija un mobilitāte.

[28] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news_corner/news/european-union-opens-structured-consultation-future-eastern-partnership_en.

Latīņamerikas un Karību jūras reģions

Aprīlī ES pieņēma jaunu stratēģiju attiecībā uz Latīņamerikas un Karību jūras reģionu — "Eiropas Savienība, Latīņamerika un Karību jūras reģions: spēku apvienošana kopīgai nākotnei"[29] —, kuras pamatā ir partnerības labklājības, demokrātijas, noturības un efektīvas globālās pārvaldības jomā.

Progress ES partnerību īstenošanā Latīņamerikas un Karību jūras reģionā tika panākts, izmantojot politiskus un tirdzniecības nolīgumus. Jūlijā tika panākta principiāla vienošanās par ES un *Mercosur* asociācijas nolīguma tirdzniecības daļu (attiecībā uz Argentīnu, Brazīliju, Paragvaju un Urugvaju). Tika pabeigtas sarunas ar Meksiku par modernizētu vispārējo nolīgumu, izņemot noteikumus par publiskā iepirkuma struktūru sarakstu centrālajām iestādēm pakļauto iestāžu līmenī.

Partnerības instrumenta pasākumi ietvēra intelektuālā īpašuma aizsardzības stiprināšanas projektu reģionā saskaņā ar PTO un attiecīgajiem ES brīvās tirdzniecības nolīgumiem. Atbildīga uzņēmējdarbības prakse Argentīnā, Brazīlijā, Čīlē, Ekvadorā, Kolumbijā, Kostarikā, Meksikā, Panamā un Peru tiek atbalstīta ar projektu 9,5 miljonu EUR vērtībā.

Venecuēlā ieilgusī politiskā un humanitārā krīze būtiski ietekmēja reģionu, galvenokārt nepieredzētu migrācijas plūsmu dēļ. Ņemot vērā demokrātijas, tiesiskuma un cilvēktiesību nepārtraukto pasliktināšanos, ES palielināja spiedienu uz režīmu ar mērķtiecīgiem ierobežojošiem pasākumiem, vienlaikus palielinot palīdzību iedzīvotājiem un Venecuēlas migrantiem.

2019. gadā ES turpināja atbalstīt miera līguma īstenošanu Kolumbijā, tai skaitā sniedzot atbalstu Patiesības noskaidrošanas, līdzāspastāvēšanas un neatkārtošanas komisijai.

Meksikā *IcSP* atbalstīja kopienas pie ziemeļu robežas, lai palīdzētu patvēruma meklētājiem un bēgļiem, uzlabojot piekļuvi sabiedriskajiem pakalpojumiem.

Eiropas Savienības un Klusā okeāna alianse septembrī parakstīja kopīgu deklarāciju dialoga un sadarbības turpmākai stiprināšanai.

Tuvo Austrumu / Persijas līča reģions

Cieši sadarbojoties Eiropas Ārējās darbības dienestam, ES delegācijām un Komisijas struktūrvienībām, ir nodrošināts, ka partnerības instruments ir panācis būtiskus sasniegumus Persijas līča reģionā tādās jomās kā tīras enerģijas tehnoloģijas, energoefektivitāte, klimata pārmaiņas un ekonomikas dažādošana. Lielākā daļa projektu aptver sešas Persijas līča sadarbības padomes (*GCC*) valstis un ietver ES un *GCC* tīras enerģijas tīklu, ES un *GCC* ekonomikas diversifikācijas dialogu, ES politikas un izpratnes veicināšanas partnerību, kā arī projektu reģionālai radiācijas brīdinājuma un datu apmaiņas sistēmas izveidei.

Irākā ES turpināja sekmēt stabilizācijas, pēckonflikta reformu, atbildības un iekļaujošas samierināšanas procesus. *IcSP* atbalstīja ANO, digitalizējot pierādījumus par organizācijas *Da'esh* izdarītajiem noziegumiem, un palīdzēja uzlabot robežu pārvaldību uz Irākas un Jordānijas robežas.

Eiropas Savienība turpina atbalstīt stabilizācijas centienus un miera procesu Jemenā. Reaģējot uz Stokholmas vienošanos 2018. gada beigās, tika sniegts atbalsts mediācijas centieniem, ANO miera veidošanas fondam un īpašām iniciatīvām, piemēram, nolīgumam par Hudeidas ostu.

[29] JOIN(2019) 6 final, 2019. gada 16. aprīlis.

* Šis nosaukums neskar nostājas par statusu un atbilst ANO DP Rezolūcijai 1244/1999 un Starptautiskās tiesas atzinumam par Kosovas neatkarības deklarāciju.